Høring av arbeidsgrupperapport om åpen gruppe

Høringssvar fra Fjordfiskenemnda (15.10.2026) til høring om arbeidsgrupperapport om åpen gruppe; *https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-av-arbeidsgrupperapport-om-apen-gruppe/id3167374/?showSvar=true&consterm=&page=1&isFilterOpen=true*

Fjordfiskenemnda viser til rapporten «Åpen gruppe i torskefisket i nord – En gjennomgang av deltakelse, fangst, formål og muligheter» som ble sendt på høring av Nærings- og fiskeridepartementet den 29. juni d.å. med høringsfrist den 15. oktober 2026.

Fjordfiskenemnda ble opprettet som et rådgivende organ av regjeringen og Sametinget i 2013 som en oppfølging av Kystfiskeutvalget for Finnmark (2008:5). Fjordfiskenemnda skal styrke forvaltningen av fjordfiskeriene, særlig med vekt på samisk bruk og denne brukens betydning for samiske lokalsamfunn. Virkeområdet er Finnmark, Troms og Nordland fylke. I Fjordfiskenemndas mandat står kyst- og fjordfisket i åpen gruppe i fiskeriene svært sentralt, siden nemnda blant annet skal:

- vurdere situasjonen og utviklingen for det lokale kystfisket med særlig vekt på samisk bruk. Den skal fremme forslag om målrettede lokalt tilpassede tiltak som kan bidra til å styrke kystsamfunn og samiske lokalsamfunn. Tiltakene kan omfatte tema som rammebetingelser, rekruttering, mottaksstasjoner og infrastruktur.
- vurdere det årlige behovet for tilleggskvantum av torsk i åpen gruppe, og hvordan kvantumet best kan fordeles for å styrke det lokale fjordfisket med vekt på samisk bruk og dens betydning for samiske lokalsamfunn.
- Vurdere hvilke kommuner eller områder som bør inngå i de særlige regler for rett til å fiske etter deltakerloven § 21 tredje ledd, bestemmelsene i manntallsforskriften som har særlige regler for samiske områder og tilleggskvantumet for torsk, etter havressursloven § 11 sjette ledd.

Fjordfiskenemnda har også som oppgave å vurdere plassering av fjordlinjene, som i dag fungerer som et vern for fiske på kysttorsk.

Rapporten fra arbeidsgruppa for åpen gruppe går rett inn i kjernen i Fjordfiskenemndas mandat, og berører særlig punktene om størrelsen på tilleggskvantum til åpen gruppe, og hvilke områder som bør inngå i virkeområdet for kystfiskeordningen. Begge disse ordningene kom også til som en oppfølging av Kystfiskeutvalget for Finnmark.

Rapporten fra arbeidsgruppa er en del av oppfølgingen av Stortingets vedtak XIV/599 hvor de ba regjeringen «foreta en gjennomgang av formålet med åpen gruppe i fiskeriene, og vurdere innretningen og tiltak som i større grad bidrar til at åpen gruppe fungerer etter intensjonen, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte». Rapporten er

omfattende og grundig og presenterer en kartlegging av åpen gruppe, en diskusjon av formål og målkonflikter, og kommer med forslag til tiltak som kan bidra til å oppfylle de ønskede formålene for åpen gruppe i torskefiskeriene (fisket etter torsk, hyse og sei) nord for 62°N.

Fjordfiskenemnda vil ta forslagene til arbeidsgruppa med seg i sitt videre arbeid og legge vekt på vurderingene som gruppa har gjort særlig når det kommer til vurdering av områder som skal inngå i virkeområdet for kystfiskeordninga, samt økning av kvantum til åpen gruppe. Målkonfliktene og avveiningene som er gjort av arbeidsgruppa vil være svært viktige som retningslinjer for Fjordfiskenemndas videre arbeid. Nemnda vil derfor ikke gi detaljerte høringssvar til alle punktene i dette høringssvaret, men vise til forslagene fra arbeidsgruppen i sine framtidige råd og høringssvar som berører åpen gruppe og særlig kystfiskeordninga.

På punktene om økning av kvantum til åpen gruppe og utvidelse av virkeområdet for kystfiskeordninga, vil Fjordfiskenemnda uttale følgende:

1.Utvidelse av virkeområdet for kystfiskeordninga

Fjordfiskenemnda støtter en utvidelse av virkeområdet for kystfiskeordninga, forutsatt at nemnda settes i stand til å vurdere bruken av kvantum som gitt i mandatet.

Nemnda vil påpeke at en annen løsning kan være at området sammenfaller med virkeområdet til Fjordfiskenemnda, altså Finnmark, Troms og Nordland fylke.

Med grunnlag i at medlemmene til nemnda oppnevnes fra disse tre fylkene og Sametinget og at nemnda skal gi råd om nettopp behovet for tilleggskvantum av torsk i åpen gruppe, kan det være naturlig at utstrekningen av virkeområdet for kystfiskeordninga og Fjordfiskenemndas virkeområde er det samme.

Fjordfiskenemnda ønsker en aktiv rolle i å vurdere hvilke kommuner eller områder som bør inngå i området, slik mandatet tilsier.

2.Økning av kvantum til åpen gruppe og virkeområdet for kystfiskeordninga

Fjordfiskenemnda støtter en økning i kvantum til åpen gruppe, som også må medføre en økning i kvantum til kystfiskeordninga. Dette må skje før eller samtidig med en utvidelse av virkeområdet. Kvantumet til åpen gruppe må ikke falle under et nivå som ikke gir grunnlag for fiske til de som er bosatt nord for 62°N og særlig innenfor virkeområdet til kystfiskeordninga. Fjordfiskenemnda støtter arbeidsgruppa i at på bakgrunn av historikk og formålene med åpen gruppe bør det fastsette et årlig minstekvantum på minst 12 500 tonn torsk til åpen gruppe, dvs. et bunnivå som slår inn når totalkvoten er på et lavt nivå.

I dag er det slik at kvoten i åpen gruppe er basert på en garantert del og en konkurransedel, hvor den garanterte må fiskes først og konkurransedelen til sist. Det ligger et betydelig press i dette, samtidig som det ikke gir mulighet til å

planlegge eget fiske, f.eks.med å la noen kilo stå igjen for å kunne brukes senere i året. Alle gode krefter burde gå sammen om å finne fram til ei løsning som gir alle i åpen gruppe en garantert tilleggskvote, eller i det minste innenfor et utvidet virkeområde for kystfiskeordninga.

Slik som arbeidsgruppen for åpen gruppe har påpekt, er det store geografiske variasjoner i torskefiskeriene nord for 62°N, der særlig Finnmark peker seg ut som mottaker av brorparten av fangstene av torsk, hyse og sei. I 2024 ble 69 % landet i Finnmark, 16 % i Nordland, 12 % i Troms og de siste 2 prosentene fordelte seg relativt jevnt mellom Trøndelag og Møre og Romsdal (figur 5, side 20 i arbeidsgruppens rapport). Denne forskjellen avdekker et behov for differensiering i fordeling av kvantumet til fordeling mellom fylkene. Arbeidsgruppens rapport gir gode verktøy for å vurdere hvordan en økning i kvantum kan fordeles på ulike måter innad i åpen gruppe og i virkeområdet for kystfiskeordninga.

Fjordfiskenemnda ønsker en aktiv rolle i å årlig vurdere hvordan tilleggskvota har blitt utnyttet og best kan fordeles for å styrke fiskeriene i særlig samiske lokalsamfunn, slik mandatet gir grunnlag for. Økt aktivitet i åpen gruppe kan føre til økt press på sårbare bestander slik som kysttorsk, om aktiviteten foregår innenfor fjordlinjene. I dag fordeles tilleggskvota flatt på alle som er bosatt innenfor virkeområdet etter påmelding som stort sett godtas uten vurderinger.Siden det ligger til nemndas mandat å vurdere fordeling av kvota innenfor virkeområdet, forutsetter dette i alle tilfeller at det foreligger årlige rapporter om tilstanden til ulike fiskeslag innenfor fjordlinjene, i hvilken grad fisket har foregått innenfor eller utenfor fjordlinjene, og om tildeling av tilleggskvote har styrket eller svekket fiskeriene i de ulike sjøsamiske områdene.

Fjordfiskenemnda har i sitt siste møte tatt til orde for en gjennomgang og evaluering av nemndas mandat og arbeidsform. Med denne arbeidsgrupperapporten som grunnlag oppfordrer nemnda Nærings- og fiskeridepartementet til å ta initiativ til en forvaltning av åpen gruppe som tar hensyn til de målkonfliktene som er avdekket i rapporten, og at Fjordfiskenemnda får en aktiv rolle i utarbeidelsen av endringer i åpen gruppe.

I tillegg til dette har Fjordfiskenemndas følgende innspill til forslagene til tiltak i kapittel 7 som det høres om:

Fjordfiskenemnda støtter arbeidsgruppens vurderinger av formålene for åpen gruppe som formulert i dette avsnittet:

«Arbeidsgruppen mener at åpen gruppe har en viktig funksjon for å ivareta fisken i havet som en fellesressurs, og at åpen gruppe er en viktig arena for rekruttering av fiskere med eget fartøy. Åpen gruppe er viktig for sysselsetting og aktivitet i kystsamfunn, ofte i kombinasjon med annen næring. Åpen gruppe bidrar sterkt til å understøtte kystkultur, herunder ivaretagelse av sjøsamisk kultur. Åpen gruppe må – innenfor generelle vilkår – videreføres som en åpen adgang til fisket»

• Fjordfiskenemnda støtter at dagens størrelsesbegrensning på 11 meter fartøylengde videreføres. Det er særlig viktig å rydde opp i unntakene i deltakerforskriften § 13 annet ledd pkt. c og d – som åpner for bruk av vesentlig større fartøy.

• Fjordfiskenemnda støtter at dagens kvotestige (3-trinns etter fartøylengde) er godt innarbeidet og kan videreføres. Nemnda ser ikke noe behov for forenkling av fordelingen.

• Fjordfiskenemnda støtter at dagens ordning med rekrutteringskvotebonus avsluttes, mot at kvantumet til ordningen benyttes til å styrke gruppekvoten for åpen gruppe. Ved en slik omlegging økes gruppekvoten fra 6,62 til 7,0 %.

• Fjordfiskenemnda støtter at alderstillegg for ungdom i åpen gruppe videreføres, men med en kjønnsnøytral grense på 30 år.

• Fjordfiskenemnda støtter prinsipielt at det bør innføres vilkår om en viss botid i Norge før etablering som fartøyeier i åpen gruppe, for å sikre at tilflyttere som etablerer seg i åpen gruppe er reelt bosatt. Nemnda foreslår en minste botid på 5 år.

• Fjordfiskenemnda støtter at det bør vurderes å stille krav om forutgående fartstid før det kan innvilges ervervs- tillatelse for fiskefartøy, gitt at det tilrettelegges for at aktører langs hele kysten kan skaffe nødvendig erfaring. Om en slik ordning fører til mer byråkrati bør det ikke innføres.

• Fjordfiskenemnda støtter at det bør innføres krav om forutgående erverv og aktivitet for alle typetilfellene hvor det åpnes for dispensasjon fra leieskipperforbudet, for å unngå omgåelser av hovedregel om at samme eier bare kan delta med ett fartøy i dette fiskeriet.

• Fjordfiskenemnda støtter intensjonen om innføring av krav om sporing (automatisk posisjonsrapportering) også for fartøy under 8 meter i torskefisket. Det bør vurderes hvilken teknologi som er best egnet for å oppnå dette.

For Fjordfiskenemnda,

Camilla Brattland, leder

Tromsø, 15.10.2026